

2. Bratnicki M, Strużyna J. (red.), *Przedsiębiorczość i kapitał intelektualny*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach, Katowice 2001.
3. Dziemianowicz W., Mackiewicz M., Malinowska E., Misiąg W., Tomalak M., *Wspieranie przedsiębiorczości przez samorząd terytorialny*, Polska Fundacja Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Warszawa 2000.
4. Hryniewicz J. T., *Przedsiębiorczość i innowacyjność w świetle badań empirycznych*, Przegląd Organizacji nr 5, 1996.
5. Krajewski K., Śliwa J., *Lokalna przedsiębiorczość w Polsce. Uwarunkowania rozwoju*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2004.
6. Piasecki B. (red.), *Ekonomika i zarządzanie małą firmą*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa – Łódź 2001.
7. Safin K., *Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości – próba systematyzacji*, [w:] K. Jaremczuk (red.), *Uwarunkowania przedsiębiorczości*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Stanisława Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Tarnobrzeg 2005.
8. Słomska B., *Gmina w procesach stymulowania przedsiębiorczości*, Samorząd Terytorialny nr 3, 2007.

Annotation. *The task of local government is the development of entrepreneurship and its promotion through the various instruments at the disposal of municipal government. The effectiveness of instruments used is very diverse. Each community has a wide range of instruments to promote entrepreneurship, however, must apply only those which are applicable under the circumstances, or those that have the highest benefits for the whole local economy. Universally binding instrument to promote entrepreneurship division is the division of expenditure and revenue instruments. The paper uses empirical material gathered from 68 municipalities of Wielkopolska.*

Key words: *entrepreneurship, community action in support of business, revenue and expenditure instruments municipality, forms of incentives for potential entrepreneurs.*

УДК 657

Кулій-Дем'янюк Ю.В., старший викладач
Національного університету ДПС України

Горюк Ю.В., магістрант Національного університету ДПС України

ВІТЧИЗНЯНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Обґрунтовано вплив системи законодавчого регулювання стійкого розвитку на систему бухгалтерського обліку діяльності сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: *законодавче регулювання, стійкий розвиток, бухгалтерський облік, сільськогосподарські підприємства.*

Законодавче регулювання є тим інструментом, який має безумовний вплив на управління господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств в умовах становлення стійкого розвитку. Крім того, визначає особливості організації і методики бухгалтерського обліку та господарського контролю як основних інфо-

рмацийних інструментів в управлінні соціальною, економічною та екологічною ефективністю сільськогосподарських підприємств.

З огляду на розглянуте, актуальною є проблема нормативного забезпечення стійкого розвитку на всіх рівнях економічної системи. Адже, актуальність трансформації теоретико–методологічних основ бухгалтерського обліку й господарського контролю для цілей стійкого розвитку, сьогодні є беззаперечним явищем, і відповідно не може оминати правового регулювання даних процесів.

Дослідженням окремих аспектів регулювання стійкого розвитку займалися вітчизняні вчені: Позняк Е.В., Лалаєва В.М., Костель М.В., Зуєв В.А., Непийвода В.П., Чечель О.М. та російських вчених: Вершило Н.Д., Ігнатієва І.А., Ахметшина А.Р., Богатирев М.А., Гусєв О.О., Мисник Г.А., Монгуш А.Л., Піскулова Н.А., Пушкарева Е.Ф., Велиєва Д.С.

Наприкінці ХХ століття в результаті науково–технічної революції сформувалося нове, постіндустріальне суспільство, яке виразно демонструє невідповідність глобального масштабу екологічних проблем і обмежене уявлення людства про методи їх вирішення. Практично всі сторони сучасної антропогенної діяльності ведуть до забруднення біосфери: стихійне зростання промисловості, енергетики, транспорту, хімізація сільського господарства, швидкі темпи зростання народонаселення та урбанізація. Щоб призупинити руйнівні тенденції, потрібно переглянути сучасне правове поле регулювання проблем стійкого розвитку, визначити їх значення в ефективності політики стійкого розвитку на всіх рівнях економічної системи та всіх її підсистемах.

Якщо в 1970–1980 рр. стійкий розвиток почали враховувати при розробці державної і міжнародної економічної політики, то в 1990–ті – початку 2000–х рр. екологічна й соціальна складова стала інтегруватися в національну та світову економіку, що визначило її місце в державній та міжнародній стратегії, в системі управління всіх рівнів.

Концепція стійкого розвитку, будучи розробленою міжнародним співтовариством ж відповідь на процеси глобалізації, отримала закріплення в міжнародних правових актах, які були ратифіковані різними країнами, в тому числі й Україною. Це спричинило зміни в національному законодавстві, що в свою чергу, вплинуло на регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств, як складової національної економіки, основаної на використанні природних ресурсів, людського потенціалу і має безумовний вплив на природне середовище, соціальну сферу як сільського населення з позиції ринку праці, так й іншого населення з позиції ринку товарів, адже сільськогосподарські підприємства є первинною ланкою виробництва продуктів харчування, якість яких є однією зі складових стійкого розвитку, і відповідно впливає на продовольчу безпеку країни.

З огляду на вищерозглянуте, діяльність сільськогосподарських підприємств є особливою сферою стійкого розвитку, що визначає особливості управління та регулювання такими підприємствами

Сьогодні важливим є створення правового механізму, застосування якого забезпечить досягнення стійкого розвитку, як суспільства загалом, так і окремого підприємства зокрема, що зумовлено комплексністю поняття «стійкий розвиток».

Правове регулювання стійкого розвитку є вагомою детермінантою в управлінні сільськогосподарським підприємством, оскільки включає три складові політики: економічну, соціальну та екологічну. Ці складові проявляються в діяльності сільськогосподарського підприємства і визначають об'єкти управління економіч-

ного, соціального та екологічного характеру (рис. 1)

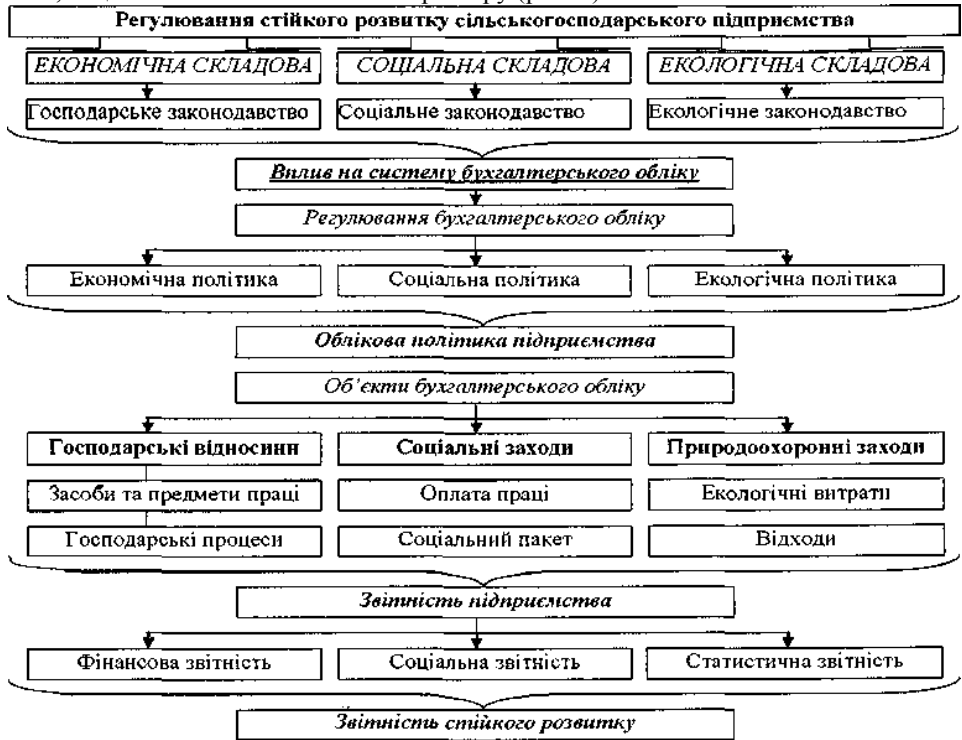

Рис. 1 Вплив законодавчого регулювання стійкого розвитку на систему бухгалтерського обліку

Як видно, регулювання стійкого розвитку впливає на різні рівні системи бухгалтерського обліку, починаючи від внутрішньої регламентації, організації і методики, завершуючи системою бухгалтерської звітності. Вплив законодавства щодо стійкого розвитку визначається положеннями:

- законодавство з регулювання стійкого розвитку здійснює вплив на екологічну, соціальну та економічну політику підприємства. А також визначають пріоритетність того чи іншого напрямку екологічної та соціальної діяльності, економічного заохочення через податкові, інвестиційні та інші складові;
- в залежності від міжнародних та національних законодавчих положень визначають положення екологічної, економічної та соціальної політики сільськогосподарських підприємств. Важливе значення в формуванні політики має їх гармонізація, адже це є основою стійкого розвитку на всіх рівнях економічної системи;
- економічна, екологічна та соціальна політики визначають особливості облікової політики, оскільки визначаються об'єкти управління діяльністю сільськогосподарського підприємства, які в свою чергу є об'єктами бухгалтерського обліку, враховані в обліковій політиці;
- виходячи з гармонізації економічної, соціальної та екологічної політики, визначають особливі об'єкти бухгалтерського обліку сільськогосподарського підприємства в екологічній та соціальній сферах;
- стійкий розвиток підприємства знаходить своє відображення в бухгалтерській звітності, як за окремими існуючими та нормативно закріпленими видами

та не закріпленими законодавством, проте визнаним суспільством, бізнес товариством, видом бухгалтерської звітності – звітність стійкого розвитку (звітність про соціальну та екологічну відповідальність, звітність з прогресу, корпоративна соціальна звітність).

Таким чином, регулювання стійкого розвитку накладає свій відбиток на господарську діяльність сільськогосподарських підприємств, управління їх діяльністю, організацією та методикою обліку, контролю.

В процесі законотворчої роботи та удосконалення правового регулювання в сфері стійкого розвитку повинні вирішуватися основні завдання, пов'язані з формуванням як науково обґрунтованих загальних механізмів переходу до моделі стійкого розвитку, визначенням типу стратегії стійкого механізму, так й удосконаленням конкретних правових заходів щодо використання природних ресурсів, охорони навколишнього середовища для досягнення цілей такої моделі розвитку економічної системи. Вагоме значення сьогодні займають інструменти впливу держави на господарську діяльність суб'єктів господарювання, в тому числі сільськогосподарських підприємств. Всі інструменти такого впливу можна розподілити на правове регулювання та економічні інструменти.

Інструменти економічного стимулювання, з одного боку мають високу ефективність з точки зору економії екологічних витрат, дають можливість самостійного визначення стратегії стійкого розвитку, з іншого боку – мають високу чутливість до інфляційних процесів та економічних перетворень.

Положення стійкого розвитку України сьогодні не врегульовані на законодавчому рівні, про що свідчить відсутність єдиного комплексного нормативного акту. Відповідно до проведеного дослідження нормативних актів, на офіційному сайті Верховної Ради України, за словосполученням «сталий розвиток» нами отримано 16 документів, проте окремі з них є подібними. Проаналізувавши отриманий список за різними ознаками, ми виявили наступну ситуацію:

- по–перше, аналіз в розрізі *типів нормативних актів*, вказує на перевагу розпоряджень, які досить часто мають лише рекомендаційний та адресний характер щодо органів влади, або ж вказують на нормативний акт вищого порядку і жодним чином не регулюють стійкий розвиток економічної системи будь-якого рівня. Вищим нормативним актом, який здійснює регулювання стійкого розвитку є закон. Проте, вказані закони (Закон України № 1621–VI «Про ратифікацію Протоколу про збереження і стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття до Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат» від 22 травня 2003 року від 04.09.2009 р. та Закон України № 1672–IV «Про ратифікацію Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Карпат» від 07.04.2004 р. не містять конкретних положень щодо регулювання стійкого розвитку як держави, так і окремого сільськогосподарського підприємства.

- по–друге, кількісний аналіз в *часовому розрізі* вказує, що поняття стійкого розвитку вперше почало зустрічатися в 2004 р., проте дієвих заходів щодо правового регулювання даного процесу здійснено не було аж до 2007 р.

Отже, стійкий розвиток в Україні поняття, яке не врегульовано на законодавчому рівні, що зумовлює ряд критичних точок щодо регулювання діяльності сільськогосподарських підприємств в соціальній та екологічній сферах.

Проте варто зазначити, що врегульованими нині є екологічна складова стійкого розвитку. Положення екологічної діяльності знайшли своє відображення в ряді правових норм, зокрема законів: «Про Основні засади (стратегію) державної еко-

логічної політики України на період до 2020 року» (№ 2818–VI від 21.12.2010), «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему» (№ 886–VI від 15.01.2009), «Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами» (№ 516–VI від 17.09.2008), «Про екологічну мережу України» (№ 1864–IV від 24.06.2004), «Про екологічний аудит» (№ 1862–IV від 24.06.2004), «Про зону надзвичайної екологічної ситуації» (№ 1908–III від 13.07.2000), «Про екологічну експертизу» (№ 45/95–ВР від 09.02.1995). Однак, послідовної направленості на забезпечення стійкого розвитку в системі законодавчих актів не простежується. Положення стійкого розвитку враховуються лише частково.

На підставі проведеного дослідження, вважаємо, що на державному рівні повинен існувати єдиний нормативний акт, який передбачав би план дій переходу вітчизняної економіки до стійкого розвитку і відповідав би ратифікованим міжнародним угодам стійкого розвитку. А його положення визначали би сферу дії нормативних актів екологічного та соціального законодавства. Крім того, подібний акт повинен гармонізувати екологічне, соціальне та економічне законодавство.

Щодо регулювання стійкого розвитку сільськогосподарських підприємств варто визначити наступні складові:

- регулювання діяльності сільськогосподарського підприємства, як суб'єкта господарювання, включає в себе особливості екологічної діяльності (використання водних ресурсів, земельних ресурсів, лісових ресурсів, використання та утилізація відходів, використання добрив, поводження з біологічними активами) та соціальної діяльності (надання соціального пакету, розвиток людського потенціалу й формування соціальної інфраструктури);

- регулювання бухгалтерського обліку сільськогосподарського підприємства в умовах становлення стійкого розвитку включає необхідність регламентації облікового відображення об'єктів стійкого розвитку, зокрема це стосується оцінки таких об'єктів. їх місця в системі рахунків бухгалтерського обліку й звітності.

Висновки. Дослідження взаємодії системи регулювання стійкого розвитку та системи бухгалтерського обліку дозволило встановити взаємозв'язок між об'єктами облікового відображення й об'єктами стійкого розвитку. Визначено особливості їх регулювання на державному рівні, а також встановлено напрями внутрішньої регламентації стійкого розвитку через економічну, екологічну та соціальну політику підприємства. Їх гармонізацію з положеннями облікової політики.

Список використаних джерел

1. Велиева Д.С. Экологическая безопасность в России: конституционно–правовое исследование / под ред. В.Т. Кабышева. Саратов: Поволж. акад. гос. службы им. П.А. Столыпина, 2011.204 с.
2. Вершило Н.Д. Эколого–правовые основы устойчивого развития / Под ред. М.М. Бричука. М.: Издательство Формула права. 2008. – 319 с.
3. Гришанин Е.И., Коновалова О.В. Парниковый эффект и судьба жизни на земле // Бюллетень «Использование и охрана природных ресурсов в России», №5–6, 2002. – С. 108–110.
4. Зуев В.А. Організаційно–правові аспекта природокористування та охорони навколишнього природного середовища: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, – спеціальність 12.00.06 – земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсове право. – Національна юридична академія України

імені Ярослава Мудрого, Харків, – 2003, 22 с.

Annotation. Substantiation the impact of legislative regulation of the sustainable development of accounting activities of agricultural enterprises.

Key words: legislative regulation, sustainable development, accounting, agricultural enterprises.

УДК 336.132.1

Коновал С. Е., старший викладач
Львівської комерційної академії, м. Львів

ОЦІНКА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ: СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ

У статті розглядаються основи і підходи, критерії та етапи оцінки державного регулювання фінансових систем.

Ключові слова: фінансова система, державне регулювання фінансових систем.

1. Вступ. Державне регулювання фінансових систем є однією з основних складових забезпечення розвитку національної економіки. За чіткого визначення механізму впливу держави на структуру, функції та умови функціонування фінансової системи, державне регулювання має значний вплив на розвиток сфери фінансових послуг та інфраструктури фінансового ринку.

В останні роки загальносвітовою тенденцією є лібералізація та глобалізація фінансових систем, і як наслідок підвищення мобільності капіталу та зростання економічних ризиків. Саме тому державне регулювання фінансових систем набуває все більшого значення. В Україні державне регулювання фінансової сфери має непослідовний характер, що відбивається як на внутрідержавних фінансових настроях, так і на іміджі, фінансовій безпеці та економічній привабливості країни на загальносвітовому ринку. На нашу думку, механізм впливу держави на діяльність фінансової системи України потребує змін. Ще у докризовий час фінансову систему нашої країни важко було назвати ефективною, а в сучасному стані тим більше. Тому однією з обов'язкових умов покращення економічного стану країни є реструктуризація фінансової системи України.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання регулювання фінансових систем досліджували М Карлін, В. Опарін, В. Федосов, В. Суторміна, Н. Стукало та ін.

3. Мета статті і постановка завдання. Метою статті є дати визначення поняття «оцінка державного регулювання фінансових систем» та охарактеризувати його основні етапи.

4. Виклад основного матеріалу. У світовій практиці по-різному підходять до вирішення цього питання. Модель державного впливу на фінансову систему держави залежить як від національних особливостей – історичного шляху розвитку, форми правління, територіального устрою, структури національної економіки та навіть менталітету, так і від загальносвітових чинників – глобалізації та лібералізації фінансових ринків, змін світової кон'юнктури. Тому державне регулювання фінансових систем у різних країнах має різні вияви від майже саморегулювання до